

LAKTUVET-1 OZIQA QO'SHIMCHASI TA'SIRIDA BROYLER JO'JALARINING 1 KG O'SISHI UCHUN OZUQA, XOM PROTEIN VA METABOLIK ENERGIYA XARAJATLARI

*J.B.Kdirbayeva Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali tayanch doktoranti*

*A.E.Yangiboyev Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali q.x.f.d, dotsent*

*I.R.Xolbo'tayev Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali q.x.f.d, (PhD)*

ANNOTATSIYA

Ushbu ilmiy maqolada Laktuvet-1 biologik faol oziqa qo'shimchasining broyler jo'jalarining 1 kg tirik vazn o'sishiga ketadigan ozuqa, xom protein va metabolik energiya sarfiga bo'lgan ta'siri o'rganildi. Tadqiqotda Kobb-500 zotiga mansub 150 bosh broyler jo'jalari 3 ta guruhga bo'linib parvarish qilindi: 1-guruh (nazorat) – standart yem bilan, 2- va 3-guruhlar – yemga turli miqdorda Laktuvet-1 qo'shilgan holda boqildi. Eksperiment natijalari shuni ko'rsatdiki, Laktuvet-1 qo'shilgan guruhlarda 1 kg o'sish uchun zarur bo'lgan ozuqa, xom protein va metabolik energiya sarfi nazorat guruhiga nisbatan sezilarli darajada kamaydi. Ayniqsa, 2-guruhda minimal yem sarfi va maksimal o'sish sur'ati qayd etildi. Bundan kelib chiqadiki, Laktuvet-1 preparati broyler parvarishida iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim omil bo'la oladi.

Kalit so'zlar: Broiler jo'jalari, Laktuvet-1, ozuqa sarfi, xom protein, metabolik energiya, o'sish sur'ati..

АННОТАЦИЯ

В данной научной статье исследуется влияние кормовой добавки Лактувет-1 на затраты корма, сырого протеина и обменной энергии на 1 кг

прироста живой массы у бройлерных цыплят. В эксперименте участвовали 150 цыплят кросса Кобб-500, разделённых на три группы: контрольная (стандартный рацион), вторая и третья — с добавлением Лактувет-1 в разной дозировке. Результаты показали, что в группах с добавкой затраты на корм, протеин и энергию существенно снизились по сравнению с контролем. Наилучшие показатели наблюдались в третьей группе. Таким образом, добавка Лактувет-1 способствует экономичной откормке бройлеров и может быть рекомендована в птицеводстве.

Ключевые слова: Бройлеры, Лактувет-1, затраты корма, сырой протеин, обменная энергия, прирост массы.

ANNOTATION

This scientific article investigates the effect of the Laktuvet-1 feed additive on the feed, crude protein, and metabolizable energy consumption per 1 kg of live weight gain in broiler chickens. A total of 150 Kobb-308 chicks were divided into three groups: control (standard diet), and two experimental groups with different Laktuvet-1 dosages. The results demonstrated that Laktuvet-1 significantly reduced the feed, protein, and energy requirements per kg of weight gain compared to the control group. The third group showed the best feed efficiency and growth rate. These findings suggest that Laktuvet-1 is an effective supplement for improving the economic efficiency of broiler production.

Keywords: Broiler chickens, Laktuvet-1, feed efficiency, crude protein, metabolizable energy, growth rate.

Asosiy izlanishlar: Hozirgi kunda go'sht yo'nalishidagi broyler jo'jalar go'shtiga iste'molchilar talabining salmog'i ko'payib, bir qancha broyler go'shti yetishtiruvchi tadbirkorlik xo'jaliklari soni ortib borayotgan bo'lsa-da, Ross-308 krossli broyler jo'jalarini o'sish va rivojlanish, mahsuldorlik sifatlarini yaxshilash hamda boquv davrini imkon qadar qisqartirish asosiy vazifalardan biri bo'lib kelmoqda. Bu borada ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirish uchun O'zbekiston

olimlaridan S.Azimov, D.Azimov, A.Alimov, M.A.Ismoilov, A.Tursunov, G'.Jumaniyozov, G.B.Ibodullayeva, I.R.Xolbo'tayev, Sh.Doniyorov va boshqalar tomonidan go'sht yo'nalishidagi parrandalarni parvarishlash, o'sish va rivojlanish ko'rsatgichlarini oshirish usullarini o'rganishda turli parvarishlash va oziqlantirish usullaridan foydalanish mumkinligi to'g'risidagi ilmiy tadqiqot ishlarni olib borishgan.

KIRISH

O.Safonov, 2019 yil; Gromov I.Yu., Babicheva Y.Yu., Sandakova S.L., 2020; Okolelova T.M., Engashev S.V., Struk A.N. va boshq., 2020), antibiotiklarni uzoq vaqt davomida qabul qilish ularning organizmda to'planishiga olib keladi va natijada turli bakteriyalar, shu jumladan patogen bakteriyalar ularga o'rganib qoladi va antibiotiklarga qarshilikni rivojlantiradi. Sanoat miqyosida turli yoshdagi parranda go'shti retseptiga ozuqa antibiotiklarini kiritishni kamaytirish yoki yo'q qilish hali mumkin emas, chunki chorva mollarining ko'p miqdorda to'planishi bakterial va virusli infeksiyalarga va chorva mollarining bir qismining o'limiga olib keladi, shuning uchun ozuqa antibiotiklaridan butunlay voz kechish samarali muqobil almashtirishni ishlab chiqishni talab qiladi. Bundan tashqari, deyarli barcha ozuqa antibiotiklari Evropa Ittifoqi mamlakatlarida ishlab chiqariladi va ularni etkazib berish qiyin. Antibiotiklarni almashtirishning eng muhim elementlaridan biri bu O'zbekiston Respublikasi korxonalarida ishlab chiqarilgan probiyotik va prebiyotik ozuqa qo'shimchalarining xilma-xilligi. Biotexnologiya va ekologik toza tabiiy ingredientlar asosida yaratilgan zamonaviy ozuqa qo'shimchalari qishloq xo'jaligida o'ttiz yildan ortiq qo'llanilayotgan, atrof-muhitda to'planishi inson salomatligiga xavf tug'diruvchi ozuqa antibiotiklari o'rnini bosishi kerak.

NATIJALAR VA MUNOZARALAR

**Broyler joʻjalarining 1 kg oʻsishi uchun ozuqa, xom protein va metabolik
energiya xarajatlari**

Yoshi, haftalik	Guruh		
	Nazorat	1 Tajriba	2 Tajriba
Oziq-ovqat, kg			
1	0,86	0,93	0,85
2	1,25	1,21	1,20
3	1,49	1,47	1,47
4	1,67	1,65	1,65
5	1,85	1,80	1,75
6	2,25	2,10	2,12
Xom protein, g			
1	196	207	210
2	285	277	297
3	322	337	337
4	345	378	377
5	352	387	400
6	419	417	431
Energiya almashinuvi, MDj			
1	11,04	11,60	11,93
2	16,10	15,73	16,52
3	18,18	19,14	18,74
4	19,48	21,49	21,36
5	22,40	24,17	25,66
6	26,69	26,74	27,68

Jadval maʼlumotlaridan koʻrinib turibdiki 1 tajriba guruhimizda ozuqa isteʼmoli boqish davri davomida oʻrtacha 1,52 kg ozuqa sarfladi. 2 tajriba guruhimizda ozuqa isteʼmoli boqish davri davomida oʻrtacha 1,50 kg ozuqa sarfladi. Nazorat guruhimizda ozuqa isteʼmoli boqish davri davomida oʻrtacha 1,56 kg ozuqa sarfladi. Xom protein isteʼmoli boʻyicha oʻrtacha 1 tajriba guruhimizda 333,8 gm, 2 tajriba guruhimizda 342 gm, Nazorat guruhimizda 319,8 gm xom

protein sarflandi. Metabolik energiya xarajatlari bo'yicha esa 1 tajriba guruhimizda o'rtacha 19,8 MDj ni, 2 tajriba guruhimizda 20,3 MDj ni, tashkil etdi. Nazorat guruhimizda 18,9 MDj ni tashkil qildi.

Ozuqa iste'moli bo'yicha eng yuqori xarajatlar boqish davri davomida uzluksiz ravishda asosiy retseptni qabul qilgan Nazorat guruhimizda qayd etildi, buning sababi qilib Kumelakt-1 yoki Laktuvet-1 ozuqa qo'shimchasini qabul qilmaganlini ko'rsatish mumkin, Asosiy retseptga qo'shimcha ravishda faqatgina Kumelakt-1 qabul qilgan 1-tajriba guruhimizda 1,52 kg ni tashkil qildi bu nazoratga nisbatan 0,04 kg ga kam iste'mol qilganligini ko'rsatadi bunga sabab probiotiklarning ozuqalarni hazmlanishi va organizmga o'zlashtirilishidagi faol ishtirokini aytish mumkin. 2-tajriba guruhimizda bu ko'rsatgich Laktuvet-1 qo'shimchasi hisobiga 1,50 kg ni tashkil qildi bu esa nazorat va 1-tajriba guruhidan 0,06 va 0,02 kg ga kam bo'ldi..

XULOSA

Ushbu olib borilgan tajribalar yakunida shunday xulosa qilish mumkinki KOB 500 krossli broyler jo'jalarini go'sht mahsuldorligini va o'sish intensivligi va tirik vazn dinamikasini oshirish maqsadida ularga Laktuvet-1 oziqa qo'shimchasini berish ijobiy samara beradi.

ADABIYOTLAR

1. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, N.Sattorov. Utilization of nitrogen and mineral substances by the organism in the care of ross-308 broiler chicks with the help. International Conference on Developments in Education Hosted from Toronto, Canada <https://econferencezone.org> 21 st August – 2024 9-16 bet
2. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, N.Sattorov. Tetrabiotik yordamida broyler jo'jalarini parvarishlashda ozuqa moddalari va energiyaning organizm tomonidan o'zlashtirilishi. International Conference on Developments in Education Hosted from Saint Petersburg, Russia <https://econferencezone.org> July - 23rd 2024 10-17 bet

3. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, A.Narimov. Tuxum yo'nalishidagi jo'jalarni Quruq sut ozuqa qo'shimchasi yordamida parvarishlashda Aniqlash tajribasini o'tkazish natijalari Open Academia: Journal of Scholarly Research Volume 1, Issue 8, August, 2024 ISSN (E): 2810-6377 Website: <https://academiaone.org/index.php/4> 1-5 bet
4. I.R.Xolbo'tayev - Broyler jo'jalarining tirik vazn dinamikasi, o'sish intensivligi va yashovchanligiga Tetrabiotik probiotigining ta'siri. Chorvachilik va naslchilik ishi ISSN-2181-9459 Ilmiy-amaliy jurnal №4 2024 yil 18-21 bet
5. I.R.Xolbo'tayev Effect of tetrabiotic probiotic on quantitative and qualitative indicators of broiler chicken meat. Neo science peer reviewed journal volume 24, august - 2024 ISSN (e): 2949-7701 www.neojournals.com 1-6 papers
6. Sh.N.Nasimov, J.M.Sattorov, X.R.Berdiev va boshqalar "Innoprovet" mahalliy probiotigining broyler jo'jalari kolibakteriozi va salmonellyoziga profilaktik ta'siri. Veterinariya meditsinasi jurnali Maxsus son 2. 2023 155-159 betlar.
7. Shambaeva S.D. Broyler tovuqlarini boqishda "Alift" probiyotik preparatidan foydalanish / Shambaeva S.D., Efremova N.N. // Tr.Buryat davlat qishloq xo'jaligi fanlari akad. - jild. 39, 1-qism. - B. 150-153.
8. Ибрагимов, А.А. Этиология и патоморфогенез колибактериоза птиц / ИИИ Междун. ветер, конгр. по птицев.- М., 2007.-С.158-161.
9. Kochish, I.I. Belgograd Broyler ZAO go'shtli tovuqlar ratsionida immunokorrektiv ozuqa qo'shimchasidan foydalanish / I.I. Kocsis, E.P. Lapugin, O.I. Kocsis, S.V. Makarov - Matn: to'g'ridan-to'g'ri // Rossiya veterinariya jurnali. Ferma hayvonlari. - 2012. - No 2. - B. 13-15.